

Klimakommune Plus

- Offentlige indkøb

Der er mange faktorer, der bidrager til klimaforandringer og det er ofte faktorer, der er indlejret i produktion og forbrug af produkter. På det lokale plan vil det give god mening at arbejde med vores forbrug, hvilket er en stor kilde til CO₂ udledning. Globalt ligger Danmark i toppen, når det kommer til udledning pr. indbygger, når man tæller forbrug med. Stat, regioner og kommuner i Danmark køber ind for omkring 290 milliarder kroner om året. Med så stor en indkøbsmuskel kan de bæredygtige indkøb fremme produktion og afsætning af mindre miljøbelastende produkter gennem hele varekæden og på den måde skubbe til den grønne omstilling. Det er en meget stor købekraft, som med fordel kan bruges til at efterspørge energivenlige produkter samt skubbe markedet i en bæredygtig retning.

EU har fastsat et mål om 50 % grønne indkøb i EU. Målet er formuleret som en del af EU's handlingsplan for bæredygtigt forbrug og produktion fra 2008 og fremlagt i Kommissionens meddelelse om offentlige grønne indkøb¹. Danmark har ligeledes en målsætning om, at 50 % af alle offentlige indkøb skal være grønne.

Som klimakommune går man foran og viser vejen: I forhold til forbrug i Danmark, er der virkelig behov for, at nogen går foran og er godt et eksempel. Herhjemme har bæredygtige indkøb været på dagsordenen i mere end 15 år og mange virksomheder har gjort en indsats for at leve op til de offentlige indkøbers grønne krav. De offentlige indkøbere har erfaret, at grønne indkøb ikke behøver at være dyrere. I mange tilfælde har de offentlige institutioner endda opnået besparelser på driften, f.eks. i kraft af mindre energiforbrug. Derfor er Danmark med blandt de lande i EU, der køber grønnest ind², men Danmark er ikke forrest og der er fortsat et meget stort potentiale.

Der kan med fordel sættes fokus på indkøb af energibesparende produkter samt miljømærkede produkter. Her kan kigges på de nye muligheder, der er i forbindelse med at stille krav om grønne indkøb. Kommunen skal efterspørge produkter, der kan være en del af den cirkulære økonomi – dvs. produkter, der kan indgå i cirklen uden, at det er til skade for natur og miljø.

Formålet med dette notat er, at dokumentere potentialer og klimaeffekter ved grønne offentlige indkøb. Desuden opridses kort eksempler på initiativer og til sidst angives, hvordan kommunen kan dokumentere sin indsats. Notatet vil desuden overfladisk inkludere overvejelser om miljøeffekten, eventuelle sociale effekter, økonomi og muligheder for branding.

Klimaeffekter

Den sparede klimaeffekt afhænger meget af den specifikke varegruppe/vare/tjenesteydelse. Da der er tale om klimaudslip indlejret i produktion og forbrug, er den ikke hel enkel, men ikke umulig at kvantificere.

Centrale aktører, der har arbejdet med grønne indkøb og udviklingen af værktøjer i offentlige udbudsprocesser, er *Green Cities Partnerskab for Grønne Offentlige Indkøb* og *Forum for Bære-*

¹ Senere er målsætningen blevet genbekræftet i forbindelse med EU's 7. miljøhandlingsprogram, og igen med EU's cirkulære økonomipakke fra 2015 er der sat fokus på grønne indkøb som et effektivt virkemiddel til at fremme cirkulær økonomi.

² <http://mst.dk/virksomhed-myndighed/groen-strategi/groenne-indkoeb/eus-indsats-for-groenne-offentlige-indkoeb/>

dygtige Indkøb. Heri indgår også måder at screene for og kvantificere miljø- og klimaeffekterne af indkøb.

Andre effekter

Miljøeffekt

Grønne indkøb har som oftest et bredere miljøsigte end kun klima og deraf en række positive miljøeffekter. Den miljømæssige effekt af lavere ressourceforbrug, mindre energiforbrug, færre kemikalier, mindre udledning af skadelige stoffer ved produktion og forurening.

Økonomi

Umiddelbart kan miljømærkede produkter være dyrere end ikke miljømærkede produkter, men det må forventes, at en øget efterspørgsel kan være med til at fremme udbuddet af miljømærkede produkter og at det vil have en effekt på prisen. Derudover kan det have en positiv økonomisk effekt for kommunen, da kommunen kan spare penge via flere energieffektive produkter, der lever længere. Endelig kan grønne indkøb ofte give en øget bevidsthed om, hvad der indkøbes og en mere grundig overvejelse om de reelle behov og om der kan opnås synergier i de indkøb kommunen foretager.

Grønne indkøb bidrager til, at der kommer en kritisk masse i efterspørgslen, som giver virksomhederne incitament til at udvikle nye løsninger. Dermed kan kommuner og andre offentlige institutioner være med til at sikre udviklingen af innovative løsninger, som afhjælper store samfundsudfordringer som klimaudfordringen.

Branding

De grønne indkøb er ikke bare en gevinst for miljøet. I mange tilfælde er de også en gevinst for økonomi og image. Miljøministeriet og landets tre største kommuner København, Århus og Odense indgik i 2006 Partnerskabet for Offentlige Grønne Indkøb. Siden har flere kommuner og nu også regioner tilsluttet sig og brugt det aktivt. Bl.a. har Århus, Herning og Odense brugt grønne indkøb til at profilere kommunerne.

Eksempler på initiativer

I Klimakommunernes klimaplaner er denne trend også at se. Flere klimaplaner beskriver innovative projekter, forretningsmodeller og politikker i forskellige regi, som nu indgår i kommunernes klimaarbejde i forskellige partnerskaber og forskellig regi. I det følgende beskrives forskellige cases, hvor kommunerne har indarbejdet grønne initiativer i deres indkøbspolitik

[Herning Kommune](#) er en af de kommuner, som har valgt at fokusere på miljøkrav i deres indkøbspolitik og har vedtaget en grøn indkøbspolitik, såvel som indgået partnerskaber med grønne indkøb.

Ved vurdering af produkter kan der således bl.a. indgå oplysninger om:

- Hvorvidt produktet lever op til kriterierne for anerkendt miljømærke
- Omfanget af forureningen ved produktion og anvendelse af produktet
- Levetiden af produktet
- Bortskaffelsen af produktet
- Ved indkøb af el-forbrugende produkter tages hensyn til produkternes energiforbrug (TCO).

[Gladsaxe Kommune](#) har indgået i Miljøstyrelsens partnerskab for grønne indkøb, hvor de har forpligtiget sig til indkøbsmål indenfor en række områder: Fødevarer, transport, byggeri & anlæg, bæredygtigt træ, børneartikler, IT, papir og tryksager og rengøring. Kommunen har i mange år arbejdet med Svanemærket. Bl.a. har der været fokus på at få deres offentlige rengøringsselskab [Svanemærket](#), som de første. Dvs. at de bl.a. dokumenterer besparelser på kemikalier og strøm. Det har betydet, at der er optimeret brug af ressourcer, herunder rengøringsmidler, hvor Gladsaxe Kommune bruger 276 mikroliter imod 640 mikroliter kemikalier pr. kvadratmeter årligt, som er maksimum, hvilket svarer til, at 1 liter kemikalier rækker til at

rengøre 25-30 mellemstore parcelhuse i et helt år. I forhold til energibesparelser stiller svanemærkningen bl.a. krav om miljørigtig kørsel. Medarbejdere har været på kursus i miljørigtig kørsel, hvorfor bilerne bruger 14,4 procent mindre benzin og der derfor er CO2 besparelser at hente. Udover Svanemærket rengøring arbejder kommunen på andre grønne initiativer videre med Svanemærket og lavede i 2015 et udbud med fokus på, at rådhuskantinen kan opnå [Svanemærkning](#) og flere økologiske fødevarer. Opnås en Svanemærkning af kantinen kan kommunen se frem til en mindre drivhusgasudledning, da svanemærkede kantiner udleder 7% mindre drivhusgasser end konventionelle kantiner.

Skive Kommune har arbejdet med nye krav i udbudsmaterialet, hvor der er fokus på ressourcer, CO2- og energibesparelser og nye erhvervssamarbejder indenfor genbrug af bygningsmaterialer. Projektet Genbyg under [Energibyen Skive](#), tog udgangspunkt i Skive på årsbasis skal rive mere end 150 huse ned i kommunen, hvorfor der for kommunen var et stort potentiale i at se på genanvendelse af byggematerialer, ligesom mulige CO2 besparelser. I projektet fik man nedrevet tre huse og kortlagt materialestrømmene. Det er nu besluttet, at cirkulær økonomi skal indskrives som et nyt område i kommunens strategi og genanvendelsespotentialerne i materialerne fra de nedbrudte huse, er næste skridt man skal se på. Der arbejdes med at tilpasse og indarbejde nye krav til udbud af nedbrydning af de bygninger i kommunens indkøbsstrategi.

Ideer, hvor man kan opnå mål i den grønne indkøbspolitik:

- [Svanemærket og Blomsten](#) stiller miljøkrav i alle relevante faser af et produkts livscyklus og indenfor bl.a. energiforbrug, vand, affald, kemikalier og har CO2 dokumenteret besparelser.
  - Energikrav ved udbud og indkøbsaftaler for energiforbrugende apparater så de opfylder energikravene stillet i Energistyrelsens (Elsparafondens) [indkøbsvejledning](#)
- Totaløkonomi skal indgå som konkurrenceparameter. Totalomkostningsværktøjer på indkøb jf. bl.a. Udbudsportalen - den ansvarlige indkøber. Læs [her](#).
  - Belysning, kontor IT, køle/fryseskabe, selvbetjeningsmaskiner, herunder kaffemaskiner samt skylletoiletter.
  - Partnerskab med grønneindkøb.dk "partnerskab for offentlige grønne indkøb." De har lavet følgende [kriterier](#).
- Samarbejde med Rejsehold for grønne indkøb. Miljø- og Fødevarerministeriet har nedsat et "Rejsehold for grønne indkøb", som skal fremme den offentlige efterspørgsel efter grønne leverandører og produkter og gøre det nemmere for offentlige institutioner at købe grønt ind. Arbejdet ledes af Dansk Standard og udføres i tæt samarbejde med Force Technology og advokatkontoret Bird&Bird. Og udføres på vegne af Miljøstyrelsen. Målet med rejseholdet er at gøre det nemmere for offentlige institutioner at købe grønt ind. Rejseholdet udføres på vegne af Miljøstyrelsen. Arbejdet ledes af Dansk Standard og udføres i tæt samarbejde med Force Technology og advokatkontoret Bird&Bird. Der er begrænsede pladser, men kommuner kan gå sammen om tilmelding, så først til mølle princip.

Dokumentation og krav:

Det er vigtigt, at vi som DN organisation og klimakommuner ikke medvirker til "greenwashing". Derfor skal der fremlægges dokumentation for kommunens indsats. Det kan gøres relativt simpelt, men skal have en hvis kvalitet. Som med de øvrige initiativer i Klimakommune Plus aftales ved indgåelse af aftalen nærmere omkring, hvilken form for dokumentation, der er tilstrækkelig.

Vælges grønne indkøb som Plus-initiativ skal indsatsen indeholde:

- Grønne indkøb skal som minimum være 65 % af kommunens indkøb. Det vil sige, at kommunen skal vedtage og implementere en indkøbspolitik, der forpligter kommunen til at 65 % af kommunens indkøb er grønne inden for fire år fra vedtagelse.
- Kommunen skal i år 1 lave en status rapport – der dokumenterer, hvor stor en del af kommunens indkøb, der i dag er grønne indkøb. Kommunen skal i år 1 have vedtaget en indkøbspolitik, med et mål om min. 65 % grønne indkøb inden for fire år efter vedtagelse.

En KlimakommunePlus skal fremlægge beslutningsgrundlag for projektet samt forventede resultater mht. CO2-besparelsen.

Referencer

<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/groen-strategi/groenne-indkoeb/cases/casesamling-1/>

<http://www.ecolabel.dk/da/blomsten-og-svanen/hvorfor-svanen-og-blomsten>

<http://sparenergi.dk/offentlig/indkoeb-og-adfaerd/indkoebsanbefalinger>

<http://www.ecolabel.dk/da/produkter/rengoering-og-vask/rengoeringstjenester>

<http://www.ecolabel.dk/da/blomsten-og-svanen/hvorfor-svanen-og-blomsten/svanemaerkede-kantiner-udleder-faerre-drivhusgasser-og-sparer-areal-til-landbrugsproduktion>

<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/groen-strategi/groenne-indkoeb/partnerskab-for-offentlige-groenne-indkoeb/>

<http://concito.dk/nyheder/klimapaavirkning-boer-veje-tungere-offentlige-udbud>

<http://rethinkbusiness.dk/f/cases/rethink-business-casesamling.pdf>

<http://www.gronneindkob.dk/indkoebemaal/>

<http://www.xn--rejseholdforgrnneindkb-jjch.dk/da/>